

Denetim Odağı Farklı Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik (Pdr) Öğrencilerinin Epistemolojik İnançları

Epistemologic Beliefs Of Psychologic Counselling And Guidance (Pcg) Students With Different Locus Of Control

Yeliz A. Kıralp*, F. Sülen Şahin**, Sibel Dinçyürek***

ÖZET

Son yıllarda öğrenme ve öğretim ile ilgili olarak dikkat çeken konulardan birisi de epistemolojik inançlardır. Kısaca bilgi ve bilmeye karşı inanç olarak tanımlanabilecek epistemolojik inançlar genellikle akademik başarı, öğrenim görülen alanlar gibi öğrenme sürecine etkileri yönünden incelenmiştir. Bu çalışmada ise epistemolojik inançlar, özellikle kişilik ve kişilikle ilgili değişkenler açısından incelenebilen denetim odağı kavramı ile ilişkilendirilmektedir.

Bu araştırmanın amacı denetim odağı farklı PDR bölümü öğrencilerinin epistemolojik inançlarının cinsiyet, yaş, uyruk ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelenmesidir.

Araştırmanın evreni 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde, Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) PDR bölümünde öğrenim gören 292 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş, tüm deneklere ulaşılmaya çalışılmıştır. Denetim odağını belirlemek için Rotter tarafından geliştirilen ve geçerlilik-güvenirlilik çalışması Dağ (1991) tarafından gerçekleştirilen Rotter Denetim Odağı Ölçeği (RDOÖ) kullanılmıştır. Deneklerin epistemolojik inançlarının belirlenmesi için ise Schommer (1990) tarafından geliştirilen, Deryakulu ve Büyüköztürk (2002) tarafından geçerlilik ve güvenirlik çalışması yapılmış olan Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, yüzdelik, t testi ve varyans analizi kullanılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Denetim odağı, epistemolojik inanç, psikolojik danışmanlık ve rehberlik.

ABSTRACT

Epistemologic beliefs took its share among the recent favorite topics in teaching and learning field. Epistemologic beliefs may be defined as believing in knowledge and believing to learning and examined under the titles of academic progress, educational fields. In this research epistemologic beliefs are related with personality and locus of control.

The research study aims to investigate epistemological beliefs of PCG students based on their gender, age, nationality and their levels of class variables.

This study is administered in 2006-2007 academic year, on 293 psychological counselling and guidance students at Eastern Mediterranean University. Students' locus of control level was measured by means of "Rotter Locus of Control Scale" which is developed by Rotter and adapted by Dağ (1991) for Turkey. To determine the epistemologic beliefs of students "Epistemologic Beliefs Scale" is used which is developed by Schommer and adapted by Deryakulu and Büyüköztürk (2002) for Turkey. Data analysis was applied t test, variance analysis, mean, frequency were applied for statistical analysis.

Key words: Locus of control, epistemologic beliefs, psychological counselling and guidance.

* Yeliz A.Kıralp, Uzm., Yakın Doğu Üniversitesi. Atatürk Eğitim Bilimleri Fakültesi. PDR Bölümü. Lefkoşa. yelizkiralp@hotmail.com

** F.Sülen Şahin, Uzm., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. Lefkoşa. sshahin@hotmail.com

*** Sibel Dinçyürek, Uzm., Doğu Akdeniz Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. G.Magosa. sibel.dincyurek@emu.edu.tr

1. GİRİŞ

Öğrenme ve öğrenme süreçleri ile ilgili araştırmalar uzun yıllardır önemini kaybetmeden devam etmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalar öğrenmede bilgiye ve bilmeye karşı inancın da önemini açığa çıkarmıştır. Bu nedenle, öğrenme üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülen epistemolojik inançların çeşitli boyutlarla araştırılması, bilgi çağının gereği olarak da giderek artmaktadır.

Epistemolojik inançlarla ilgili literatür incelendiği zaman bireylerin epistemolojik gelişimlerini inceleme çalışmalarının Perry ile başladığı söylenebilir. Epistemolojik inanç kısaca bilgi ve bilmeye karşı inanç olarak açıklanabilir. Bilgiden farklı olarak duyuşsal öğeleri taşıyan inançların kişiye özgü olduğu ve yerleştiği zaman kişide sorunlara ve yetersizliklere yol açmadığı sürece kolayca değişmediğini söylemek mümkündür. Bu nedenden dolayıdır ki öğrencilerin bilgiye ve bilmeye karşı inançlarının belirlenmesi oldukça önem taşımaktadır.

Perry, üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin bilgi ile ilgili inançlarının üniversite yılları içinde değişim gösterdiğini ortaya koymuştur [1]. Öğrencilerin çoğunluğunun üniversiteye ilk başladığı yıllarda bilginin basit, kesin olduğuna ve bir uzman tarafından verilebileceğine inandıklarını ancak ilerleyen yıllarda bilginin karmaşık, mutlak olmayan (kesin olmayan) ve akıl yoluyla ulaşılabilen bir yapısı olduğuna inandıklarını gözlemiştir.

Schonfeld'in lise öğrencileri üzerinde öğrenme ile ilgili yapmış olduğu çalışmaları ve Dweck ve Leggett'in ortaokul öğrencilerinin zeka ile ilgili inançları konulu çalışmalarının sonuçlarını inceleyen Schommer, bu yaklaşımlardan farklı olarak epistemolojik inançların bu şekilde tek bir boyutta ele alınmasının epistemolojik inançlara sınırlı şekilde yaklaşmak olduğunu ifade etmiştir. Schommer'e göre bu inançlar çok boyutlu bir yapıya sahiptir ve bilgi ile ilgili inançların yanı sıra bilginin edinilmesi ve kullanılması süreçlerine ilişkin öğrenme ve öğretme yeteneği ile ilgili inançları da kapsamaktadır [2,3,4].

Yapılan çalışmaların sonuçlarını değerlendiren Schommer, öncelikle epistemolojik inançların yapısını kuramsal olarak bilginin yapısı, kesinliği ve kaynağı ile öğrenme sürecinin hızı ve denetimi ile ilgili

inançları kapsayan beş boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırmış, ardından bu boyutlarla ilgili 63 maddeden oluşan bir "Epistemolojik İnanç Ölçeği" geliştirmiştir [4]. Daha sonra bu beş boyutlu yapının geçerliliğini sınamak ve öğrenme süreciyle ilişkilerini belirlemek amacıyla yapmış olduğu araştırmalar sonucunda epistemolojik inançların; 1. Bilgi Basittir (Simple Knowledge), 2. Bilgi Kesindir (Certain Knowledge), 3. Öğrenme Hemen Gerçekleşir (Quick Learning), 4. Öğrenme Yeteneği Doğustandır (Innate Ability) adını verdiği dört bağımsız boyuttan oluştuğunu ve her bir boyutun öğrenme üzerinde farklı etkileri bulunduğunu ortaya koymuştur [5].

Schommer epistemolojik inançları bireysel tabanlı, birbirinden bir şekilde bağımsız olan sistemler olarak tanımlamaktadır [4,6]. Schommer'e göre, "epistemolojik inançlar bağımsız inançlar sistemidir". O, sistem sözcüğüyle ele alınacak birden fazla inanç olduğunu, bağımsız sözcüğüyle de öğrenenin bazı inançlarının gelişmiş olurken diğer başka inançlarının gelişmiş olmasının gerekmediğini belirtmektedir. O bunun yanında bireylerin sadece tek bir inanca sahip olmayabileceğini, farklı inançlara da sahip olabileceklerine de açıklama getirmektedir [7].

Schommer'in Epistemolojik İnanç Ölçeği'nin Türkçe'ye çevirisi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Deryakulu ve Büyükoztürk tarafından yapılmıştır [8]. Bireylerin epistemolojik inançlarının sahip oldukları kültüre duyarlı olmasından dolayı yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre ölçekte kalan 35 maddenin bağımsız üç faktöre ayrıldığı bulunmuştur. Bunlar; 1. Öğrenmenin Çabaya Bağlı Olduğuna İnanç, 2. Öğrenmenin Yeteneğe Bağlı Olduğuna İnanç ve 3. Tek Bir Doğrunun Var Olduğuna İnanç [8].

Epistemolojik inançların gelişimde farklı faktörlerin etkileri olduğu düşünülmektedir. Örneğin, eğitim düzeyi, öğrenim görülen alan, kültür ve yaş gibi. Alanyazında bu faktörleri ortaya koymakta olan değişik araştırmalar olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da bireylerin kendi davranışları ile ilgili inancı olarak tanımlanan denetim odağı ile epistemolojik inançlar birlikte incelenmiştir.

Denetim odağı Rotter tarafından ortaya atıldığı yıllardan beri kişiliğin bir boyutu olarak ele alınmış ve pek çok araştırmaya konu olmuştur. Özellikle kişilik ve kişilik ile ilgili değişkenler açısından ele alınıp incelenmiştir.

Denetim odağı, Rotter'in Toplumsal Öğrenme Kuramı'nın temel taşıdır. Rotter'e göre denetim odağı inancı bireylerin geçmişlerindeki pekiştirici yaşantılarına dayalı olarak davranışlarının sonuçlarını kendi kontrollerine veya kendi dışlarındaki odakların (örn; şans, kader, tanrı vb.) kontrollerine bağlamaları sonucu oluşan bir özelliktir. Bazı bireyler, iç-dış denetim odağı inancı boyutunun uç noktalarında bazıları da ortalarında yer alabilmektedirler [9].

Gardner ve Warren'a göre denetim odağı, bireylerin kendi davranışlarının sonucu olarak bireysel sorumluluğu kabul etme dereceleri ile ilgilidir. Bireyin başına gelen olayların kendi davranışları sonucunda olduğunu kabullenmesi içsel denetim, başına gelen olayların başkaları tarafından olduğuna inanması ve bunu kader, talih ve şans gibi etmenlere bağlaması ise dışsal denetim olarak açıklanmaktadır [10].

Rotter'e göre bireyin davranışları sonucu diğer insanlardan aldığı tepkiler (ödül ve cezalar) bireyin gelecekteki davranışlarının sonuçlarına dair bazı beklentilerin oluşmasına yol açmaktadır. Bu görüşe göre herhangi bir durumda belirli bir davranışın ortaya çıkması, davranışı o durum içinde belirli bir pekiştirecin izleyeceği beklentisine bağlıdır. Beklentilerin ortaya çıkma olasılığı ve biçimi, bireyden bireye değişir. Çünkü bireylerin tepkileri algılama ve yorumlama biçimleri kendilerine özgüdür. Beklentiyi etkileyen en önemli şey bireyin davranışından sonra verilen pekiştirecin, birey tarafından kendi davranışlarına bağlı olarak veya kendi davranışı dışındaki etmenlere (şans, kader, tesadüf) bağlı olarak algılanmasıdır [11].

Denetim odağının oluşumunu etkileyen sürekli ya da birikimsel etkenlere ilişkin yapılan araştırmalar 1) toplumsal sınıf farklılıkları, 2) uzun süren ve kişiyi kendi kendine yetersiz hale getiren sakatlıklar ve 3) anne babanın çocuk yetiştirme tarzı olarak sıralanabilecek üç temel etmeni ortaya koymaktadır [12].

Denetim odağı ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiği zaman, içten ve dıştan denetimli bireyler arasında bazı özellikler yönünden farklılıklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırmalar dışsal denetimlilerin içsel denetimlilerle karşılaştırıldığında, içsel denetimlilerin; entelektüel ve akademik etkinliklerde daha fazla zaman harcadıklarını, okul başarılarının daha yüksek olduğunu, özellikle yarışma ortamında daha üstün başarı gösterdiklerini, toplumsal olaylarda daha aktif

olduklarını göstermektedir. İç denetimlilerin ise, diğerleri ile karşılaştırıldığında kişisel özgürlüklerinin sınırlandırılmasında güçlü bir tepki gösteren, olumsuz etkilere daha fazla direnen, kendilerini daha etkili, güvenli ve bağımsız kişiler olarak algılayan, olumlu benlik kavramına sahip, atılgan ve girişimci kişiler olduklarını ortaya koymaktadır [11].

Kısaca bilgi ve bilmeye karşı inanç olarak tanımlanabilecek epistemolojik inançlar genellikle akademik başarı, öğrenim görülen alanlar gibi öğrenme sürecine etkileri yönünden incelenmiştir. Bu araştırmada ise epistemolojik inançlar özellikle kişilik ve kişilikle ilgili değişkenler açısından incelenebilen denetim odağı kavramı ile ilişkilendirilmektedir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı denetim odağı farklı PDR bölümü öğrencilerinin epistemolojik inançlarının cinsiyet, yaş, anne-babanın öğrenim durumu, uyruk (TC ve KKTC) ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelenmesidir.

2. YÖNTEM

2.1 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde, Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ), PDR bölümünde öğrenim gören 292 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiş, tüm deneklere ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak uygulamanın yapıldığı tarihlerde okulda bulunmayan fakat ölçüklerin uygulandığı gün okula gelmeyen öğrenciler olmuştur. Bunun yanında ayrıca, hatalı ve eksik işaretleme yapanlar ve yabancı uyruklu öğrenciler (anadili Türkçe olmayan) araştırmaya dahil edilmemiştir. Araştırma grubunu 174 kişi oluşturmuştur.

2.2 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada öğrencilerin denetim odaklarını belirlemek için Rotter tarafından geliştirilen ve Dağ tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan "Rotter Denetim Odağı Ölçeği" kullanılmıştır. Epistemolojik inançların belirlenmesi için ise Schommer tarafından geliştirilen, Deryakulu ve Büyükoztürk tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan "Epistemolojik İnanç Ölçeği" kullanılmıştır [13,4,8]. Aşağıda bu ölçükler tanımlanmıştır.

1. Rotter Denetim Odağı Ölçeği:

RDOÖ bireylerin genellenmiş kontrol beklentilerinin, içsellik-dışsallık boyutu üzerindeki konumunu saptamayı

amaçlamaktadır [13]. 29 maddeden oluşan ölçekte altı madde ölçeğin amacını gizlemek amacıyla yerleştirilmiş dolgu sorularıdır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-23 arasında değişir. Ölçekten alınacak yüksek puan dış denetim odağı inancını verirken düşük puanlar ise iç denetim odağı inancına işaret eder. Her maddede a ve b olmak üzere iki seçenek sunulmuştur ve zorunlu seçime dayalıdır.

Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Dağ tarafından yapılmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını üniversite öğrencileri (N=532) ile yapan Dağ ölçeğin iç tutarlılık katsayısını .71, test tekrar test güvenilirliğini .83 olarak ortaya koymuştur [13].

2. Epistemolojik İnanç Ölçeği:

Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Deryakulu ve Büyüköztürk tarafından yapılmıştır [8]. Ölçek, dört farklı üniversitede eğitim, iletişim, fen edebiyat ve mühendislik fakültelerinin çeşitli bölümlerinde okuyan 595 öğrenci ile yapılmıştır (47,2% kız, 52,8% erkek, yaş ortalaması 21). Özgün ölçek 63 maddeden oluşmaktadır. Yapı geçerliliğini belirlemek üzere faktör analizi yapılmış ve 28 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin Türk kültüründe göstermiş olduğu faktör yapısı nedeniyle faktörlere yeni adlar verilmiştir. Güvenirlik için cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları faktör 1 için .83, faktör 2 için .62 ve faktör 3 için .59 ölçeğin bütünü için .71 olarak bulunmuştur. (1. faktör; öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç, 2. faktör öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç, 3. faktör tek bir doğrunun var olduğuna inançtır). İlk 2 faktör öğrenmeye ilişkin inançları, üçüncü faktör ise bilgi ile ilgili inançları ölçmektedir [14]. Deryakulu ve Büyüköztürk ölçeğin 3 faktörlü yapısının geçerliliğini yeniden incelemek için yaptıkları çalışmayı 626 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Ölçekteki 24. madde faktörüyle düşük ilişki gösterdiği için ölçekten çıkarılmış ve 10. maddenin 1. faktörden 2. faktöre uygunluk gösterdiği belirlenmiştir. Böylece ölçeğin 34 maddelik yeni haline ulaşılmıştır. Bu yeni yapının geçerliliğini sınamak için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile hesaplanan (χ^2 /sd.) oranı 2,54 olarak bulunmuştur. Bu değer gerçek verilerle uyumlu olduğu görülmüştür [14].

2.3 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi için aritmetik ortalama, yüzdelik, t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 12 kullanılmıştır. Sonuçların

yorumlanmasında ise .05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde önce araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin demografik bilgilere yer verilmiş, ardından işlem yolu açıklanmıştır.

3.1 Demografik Yapı

Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

		Sınıf				Total
		1.Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
Cinsiyet	Kız	18 (15.7%)	20 (17.4%)	42 (36.5%)	35 (30.4%)	115 (100,0%)
	Erkek	15 (25.4%)	17 (28.8%)	21 (35.6%)	6(10.2%)	59 (100,0%)
Total		33 (19.0%)	37 (21.3%)	63 (36.2%)	41 (23.6%)	174 (100 %)

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmaya 115 kız ve 59 erkek olmak üzere toplam 174 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %19'u birinci sınıf, %21.3'ü ikinci sınıf, %36.2'si üçüncü sınıf ve %23.6'sı dördüncü sınıfta öğrenim görmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %35.1'i KKTC uyruklu, %64.9'u TC uyruklu olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %4.6'sı 17-18 yaş, %24.7'si 19-20 yaş, %42'si 21-22 yaş ve %28.7'si 23 ve üzeri yaş diliminde yer almaktadır.

Öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim durumuna göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Anne Babaların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim durumu	Anne	Baba
Okuma yazması yok	5 (%2.9)	2 (%1.1)
İlkokul mezunu	56 (%32.2)	35 (%20.1)
Ortaokul mezunu	33 (%19)	26 (%14.9)
Lise mezunu	50 (%28.7)	63 (%36.2)

Üniversite mezunu	30 (%17.2)	45 (% 25.9)
Yüksek lisans ve üzeri	-	3 (% 1.7)

Tablo 2’de görüldüğü gibi annelerin %32.2’si ilkököl mezunu, babaların ise %36.2’si lise mezunudur.

3.2 Epistemolojik İnançlara İlişkin Bulgular

Öğrencilerin epistemolojik inançlarının belirlenen üç faktöre göre dağılımı Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Epistemolojik İnançlarına Göre Dağılımı

Epistemolojik inanç	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
Gelişmiş/olgunlaşmış	158 % 90.8	159 % 91.4	97 %55.7
Gelişmemiş/olgunlaşmamış	16 % 9.2	15 % 8.6	77 %44.3

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğrencilerin %90.8’i Faktör 1, %91.4’ü Faktör 2 ve %55.7’si Faktör 3 yönünden gelişmiş inançlara sahiptir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Epistemolojik İnançlarına ilişkin t- testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Epistemolojik İnançlara İlişkin t- Testi Sonuçları

Epistemolojik İnançlar	Cinsiyet	X	s	T	P	Anlamlılık
Faktör 1	Kız (115)	1.04	.20	-	.002	p<.05
	Erkek (59)	1.19	.39	3.16		
Faktör 2	Kız (115)	1.05	.22	-	.026	p<.05
	Erkek (59)	1.15	.36	2.25		
Faktör 3	Kız (115)	1.46	.50	.68	.49	p>.05
	Erkek (59)	1.41	.49			

Tablo 4’de görüldüğü gibi kız ve erkek öğrencilerin epistemolojik inançlarının Faktör 1 ve Faktör 2’de anlamlı şekilde farklılaştığı (p<.05), Faktör 3’de ise cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür (p>.05). Buna göre erkek öğrencilerin “öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç” (Faktör 1) ve “öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç” (faktör 2) yönünde kız öğrencilere göre daha gelişmiş inanca sahip olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin uyruklarına göre epistemolojik inançlarına ilişkin t-testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir

Tablo 5: Öğrencilerin Uyruklarına Göre Epistemolojik İnançlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Epistemolojik İnançlar	Uyruk	X	S	T	P	Anlamlılık
Faktör 1	KKTC (61)	1.08	.28	-.33	.74	p>.05
	TC (113)	1.09	.30			
Faktör 2	KKTC (61)	1.08	.28	-.15	.89	p>.05
	TC (113)	1.09	.29			
Faktör 3	KKTC (61)	1.33	.47	-	.025	P<.05

Araştırmaya katılan öğrencilerin uyruklarına göre yapılan t-testi sonuçlarına göre Faktör 1 ve Faktör 2’de TC ve KKTC uyruklu öğrenciler arasında anlamlı farklılaşma görülmezken (p>.05), faktör 3’de TC uyruklu öğrenciler lehine anlamlı farka rastlanmıştır (p<.05). Buna göre TC uyruklu öğrencilerin tek bir doğrunun var olduğuna inanç (Faktör 3) alt boyutuna ilişkin inançları KKTC uyruklu öğrencilerin inançlarından daha gelişmiş niteliktedir.

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumlarına göre epistemolojik inançlarına ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir

Tablo 6: Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumuna Göre Epistemolojik İnançlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Anlamlılık
FAKTÖR 1	Gruplar arası	1.61	4	.40	5.26
	Gruplar içi	12.92	169		
		14.53	173		
	Toplam				

Araştırmadaki değişkenlerden biri olan annelerin öğrenim durumuna ilişkin epistemolojik inançlar incelendiğinde Faktör 1’de anlamlı farka rastlanmıştır (p<.05). belirlenen bu farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Tukey testi uygulanmıştır. Bunun sonucunda okuma yazması olmayanlar ile üniversite mezunları arasında okuma yazması olmayanlar açısından, ortaokul mezunu ile ilkököl mezunu, lise ve üniversite mezunları arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı farka rastlanmıştır.

Araştırmada ele alınan diğer değişkenler olan öğrencilerin yaşı, sınıf düzeyi ve babaların öğrenim durumuna göre epistemolojik inançlara ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda grupların ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>.05$)

3.3 Denetim Odağına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %70.1'inin iç denetimli, %29.9'unun dış denetimli olduğu görülmüştür

Kız öğrencilerin %69.6'sı iç denetimli olma özelliği gösterirken, erkek öğrencilerin ise %71.2'si iç denetimlidir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre denetim odağına ilişkin yapılan t-testi sonucuna göre cinsiyetler arasında anlamlı farka rastlanmamıştır. Ancak kız öğrencilerin denetim odağına ilişkin ortalamalarının erkek öğrencilerin ortalamasından daha yüksek olduğu dikkat çekmiştir ($1.30>1.28$).

Öğrencilerin yaşlarına göre denetim odağına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Denetim Odağına İlişkin Bulgular

Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	Anlamlılık
DENE TİM ODAĞI	Gruplar arası	2.54	3	.85	4.24	P<.05
	Gruplar içi	33.92	170	.20		
	Toplam	36.46	173			

Tablo 7'de görüldüğü gibi öğrencilerin denetim odağına ilişkin bulgularda anlamlı farka rastlanmıştır ($p<.05$). Bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey testi sonuçları şu şekildedir; 17-18 yaş grubundakiler ile 19-20 yaş grubunda olanlar arasında 17-18 yaş diliminde olanlar lehine, 19-20 yaş ile 21-22 yaş grubunda olanlar arasında 21-22 yaş diliminde olanlar lehine, 19-20 yaş ile 23 ve üzeri yaş grubu arasında 23 ve üzeri yaş diliminde olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi, anne ve babalarının öğrenim durumuna göre yapılan varyans analizi sonucunda ve uyruklarına göre yapılan t-testi sonucunda gruplar arası anlamlı farka rastlanmamıştır.

3.4 Epistemolojik İnanç ortalamaları ve Denetim odağına ilişkin Bulgular

Araştırmaya katılan iç denetimli öğrencilerin epistemolojik inançlarının ortalamalarına bakıldığında zaman, Faktör 1 için x

=1.11, Faktör 2 için 1.06 ve Faktör 3 için ise 1.42 olarak bulgulanmıştır. Dış denetimli öğrencilerin ise Faktör 1 için 1.04, Faktör 2 için 1.15 ve Faktör 3 için ise 1.50 olarak bulgulanmıştır. Bu puanlardan da anlaşılacağı üzere, iç denetim odağına sahip öğrencilerin Faktör 3'te, yani tek bir doğrunun varlığına inanç yönünde daha gelişmiş bulunmaktadır. Öğrenme boyutunda ise Faktör 1 yönünde, yani öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna ilişkin inanç boyutunda daha gelişmiş oldukları bulgulanmıştır. Dış denetimli öğrenciler ise bilgi boyutunda tek bir doğrunun varlığına ilişkin inançları daha gelişmişken, öğrenme boyutunda ise Faktör 2 yönünde, yani öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna ilişkin inanç boyutunda daha gelişmiş oldukları tespit edilmiştir.

4.TARTIŞMA ve YORUM

Araştırma sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre epistemolojik inançlarının farklılık gösterip göstermediğine bakıldığı zaman, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancında ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancında anlamlı farklılık bulunurken, tek bir doğrunun varlığına ait inançlarında anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır. Buna göre, erkek öğrencilerin "öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna inanç" ve "öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğuna inanç" yönünde kız öğrencilere göre daha gelişmiş inanca sahip oldukları söylenebilmektedir. Alanyazında, bireylerin epistemolojik inançlarının cinsiyetlerine göre farklı sonuçlar içerdiği gözlemlenmektedir. Paulsen ve Wells'in, Schommer'in ve Eroğlu ve Güven'in araştırmalarının sonucunda erkeklerin öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inançları konusunda kızlara göre daha gelişmiş bir inanca sahip oldukları bulgulanmışlardır [15,7,16,17]. Bu sonuçlar bizim çalışmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir. Bu farklılığın da özellikle küçük yaşlardan itibaren kız ve erkek öğrencilerin farklı yaklaşımlarla yetiştirilmelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda Neber ve Schommer-Aikins'in 2002 yılında ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri, Schommer'i 2003 yılında lise öğrencileri ve Enman ve Lupart'ın ise 2000 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yürüttükleri çalışmalar sonucunda kız ve erkek öğrencilerin bilgi ile ilgili inançları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir [8]. Bundan dolayı cinsiyetler arası farklılaşmayı tespit edebilmek için bundan sonra daha geniş bir örneklem grubu üzerinde, daha

kapsamlı başka çalışmalar yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin epistemolojik inançlarının uyruklarına göre dağılımları incelendiği zaman, öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancında ve öğrenmenin yeteneğe bağlı olduğu inancında farklılık bulgulanmazken, tek bir doğrunun var olduğuna ait inançlarında farklılık bulgulanmıştır. TC uyrukları öğrencilerin KKTC uyrukları öğrencilere göre daha gelişmiş bir inanca sahip oldukları tespit edilmiştir. Bireylerin epistemolojik inançlarının kültürel yapıya oldukça bağlı olduğunu göz önünde tutarsak, özellikle KKTC'nin küçük bir ada olmasının, küçük ölçekli bir nüfusa sahip olmasının ve bunun yanında uzun yıllar kapalı bir toplum olarak gelişmesinin bu sonuçlar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin eğitim durumlarına göre epistemolojik inançları incelendiği zaman, babanın öğrenim durumuna epistemolojik inançların farklılaşmasında anlamlı bir farklılaşma bulgulanmazken, annenin öğrenim durumuna göre öğrencilerin epistemolojik inançların öğrenme boyutunda, öğrenmenin çabaya bağlı olduğuna ilişkin inanç boyutunda farklılaşma bulgulanmıştır. Özellikle annesinin okuma yazması olmayan öğrenciler ile annesi üniversite mezunu olan öğrenciler arasında okuma yazması olmayanlar açısından, annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler ile ilkokul mezunu olan, annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler arasında ortaokul mezunları lehine anlamlı farka rastlanmıştır. Buna göre annesi ilkokul, lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin, annesinin okuması yazması olmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde öğrenmenin çabaya bağlı olduğu inancına sahip oldukları bulgulanmıştır. Bu bulguların alanyazındaki çalışmalarla farklılık gösterdiği görülmektedir. Ancak bunun gibi farklı bir sonucun Eroğlu ve Güven'in 2006 yılında yapmış olduğu araştırmada da bulgularında dikkat çekmektedir. Eroğlu ve Güven'in 2006 yılında yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin epistemolojik inançlarında babaları ilkokul mezunu olan öğrenciler lehine farklılaşma bulgulanmıştır [17]. Genel olarak literatür incelendiği zaman ise bu bulguların diğer bulgular ile tezat oluşturacak kadar farklı olduğu görülmektedir. Epistemolojik inançların kültürel farklılıklardan etkilenen bir yapıya sahip olması bu farklılığın kültürel yapılardan kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Ailelerin sahip oldukları ekonomik, psikolojik, coğrafi ve sosyolojik etmenlerin farklılığın kaynağı olabileceği

düşünülmektedir. Bundan dolayı bundan sonraki araştırmalarda aile yapılarının çeşitli boyutlarıyla incelenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Denetim odağı ile ilgili literatür incelendiği zaman cinsiyete ilişkin bulgularda farklı sonuçların olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada yer alan öğrencilerin çoğunluğunun iç denetimli oldukları bulgulanmıştır (%70.1 iç denetimli, %29.9 dış denetimli). Bu sonuçlar da özellikle topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde, davranışlarının sorumluluğunu alabilen ve bu doğrultuda sağlıklı toplumların yaratılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre denetim odakları incelendiği zaman anlamlı bir fark bulgulanamamıştır. Yeşilyaprak, Gündüz, Aksoy ve Şahin'in denetim odağı ile cinsiyet arasındaki ilişkilere baktıkları araştırmalarında da cinsiyete ilişkin anlamlı farklılıklar olmadığı ortaya konulmuştur [18,19,20,21,22]. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Ancak cinsiyete ilişkin genel ortalamalar karşılaştırıldığı zaman kız öğrencilerin denetim odağı ortalamalarının erkek öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Öğrencilerin denetim odaklarının yaş değişkenine göre bulgularına baktığımız zaman, 17-18 yaş grubundakiler ile 19-20 yaş grubunda olanlar arasında 17-18 yaş diliminde olanlar lehine, 19-20 yaş ile 21-22 yaş grubunda olanlar arasında 21-22 yaş diliminde olanlar lehine, 19-20 yaş ile 23 ve üzeri yaş grubu arasında 23 ve üzeri yaş grubunda olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur. Alanyazında yaş değişkeninin denetim odağı ile ilişkisini incelemek için yapılan araştırmalarda yaşın ilerlemesiyle içsel denetimin arttığı sonucu tespit edilmiştir [23]. Bu bulgular da bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu sonuçlar da bize bireylerin yaşlarının artması ile bireylerin karşılaştığı olayları ve sonuçları kendi davranışlarına bağlı olarak algıladıklarını yani olayları denetlemenin kendi ellerinde olduğu inançlarının olduğunu göstermektedir.

Bu araştırmada PDR öğrencilerinin denetim odakları ile epistemolojik inançları irdelenmiştir. Bu araştırmada öğrencilerin epistemolojik inançlarının her bir faktör için genel puan aralıklarına bakıldığı zaman, PDR öğrencilerinin üç faktörde de yani hem bilgi hem de öğrenme boyutunda gelişmiş inançlara sahip oldukları görülmektedir. Şahin ve arkadaşlarının 2006 yılında PDR bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada yine

PDR öğrencilerinin gelişmiş epistemolojik inançlara sahip oldukları bulgulanmıştır [24]. Bu bulgular araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Bu nedenden dolayı gelecekte de farklı eğitim alanlarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde araştırmaların yapılması halinde çarpıcı sonuçlar elde edileceğine inanılmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin çoğunluğunun iç denetim inançlarına sahip olmalarının da sağlıklı bireyler yetiştirmede önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında yer alan öğrenciler gelecekte ilköğretim ve lise dengi okullarda psikolojik danışman ve rehber öğretmen olarak görev alacaklardır. Meslek hayatları boyunca öğrencilere verimli ders çalışma teknikleri gibi öğrenmeyi artırıcı, bilgi ve bilmeye karşı olan inançlarını geliştirici gibi teknikleri kullanmaları beklenmektedir. Bu nedenle PDR öğrencilerinin ilk önce kendilerinin sahip oldukları epistemolojik inançlar ve denetim odakları hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği düşünülmektedir. Sahip olunan epistemolojik inançların ve denetim odaklarının onların bilgilerinin gelişimine etki edeceği ve böylece sorunların çözümünde ve önlenmesinde etkili bir araç olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Schommer, M. & Walker, K. (1995). Are epistemological beliefs similar across domains. *Journal of Educational Psychology*, 3(87), 424-432
- Schoenfeld, A. H. (1983). Beyond the purely cognitive: Beliefs system, social conditions and metacognitions as driving forces in intellectual performance, *Cognitive Science*, 7, 329-363.
- Dweck, C. S & Leggett, E. L. (1988). A social- cognitive approach to motivation and personality, *Psychological Review*, 95, 256-273.
- Schommer, M. (1990). Effects of beliefs about the nature of knowledge on comprehension. *Journal of Educational Psychology*, 3(82), 498-504
- Deryakulu, D. (2004). Eğitimde Bireysel Farklılıklar. In Y. Kuzgun & D. Deryakulu (eds.), *Epistemolojik İnançlar* (pp.259-287). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Schommer, M. & Dunnell, P.A. (1994). A comparison of epistemological beliefs between gifted and non-gifted high school students. *Roepers Review*, 16(3), 207-210
- Schommer, M. (1993 a). Epistemological development and academic performance among secondary students. *Journal of Educational Psychology*, 3(85), 406-411
- Deryakulu, D. & Büyüköztürk, Ş. (2002). Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(8), 111-125
- Dağ, İ. (1992). Kontrol Odağı Öğrenilmiş Güçlük ve Psikopatoloji İlişkileri. *Psikoloji Dergisi*, 7(27), 1-9
- Gardner, D. C. & Warren, S. A. (1978). *Carreers and Disabilities: A Career Education Approach*. Connecticut: Greylock Publishers.
- Yeşilyaprak, B. (2004). Denetim Odağı. (Ed:Y.Kuzgun ve D. Deryakulu) *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (1990). Denetim Odağının Belirleyicileri ve Değişimine İlişkin Araştırmalar: Bir Eleştirel Değerlendirme. *Psikoloji Dergisi*, 7(25), 41-52
- Dağ, İ. (1991). Rotter'in İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeğinin Üniversite Öğrencileri İçin Güvenirliliği ve Geçerliliği. *Psikoloji Dergisi* 7(26), 10-16
- Deryakulu, D. & Büyüköztürk, Ş. (2005). Epistemolojik İnanç Ölçeğinin Faktör Yapısının Yeniden İncelenmesi: Cinsiyet Ve Öğrenim Görülen Program Türüne Göre Epistemolojik İnançların Karşılaştırılması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 18, 57-70
- Paulsen, M. B. Ve Wells, C. (1998). Domain differences in the epistemological beliefs of college students. *Research in Higher Education*, 39 (4), 365-384.
- Schommer, M. (1993 b). Comparison of beliefs about the nature of knowledge and learning among postsecondary students. *Research in Higher Education*, 34 (3), 355-371.
- Eroğlu, E. S. Ve Güven K. (2006). *Üniversite Öğrencilerinin Epistemolojik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 16.
- Yeşilyaprak, B. (1988). *Lise Öğrencilerinin İçsel ya da Dışsal Denetimli Oluşlarını Etkileyen Etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

19. Gündüz, Z. (1986). *Okul Başarısını ve Ortaokul Birinci Sınıf Öğrencilerinde Denetim Odağı*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
20. Aksoy, A.C. (1992). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı ve Denetim Odağını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
21. Şahin, S., Kıralp, Y. Dinçyürek, S. (2005). Denetim Odağı Farklı PDR Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (YDÜ Örneği). VIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. İstanbul, Marmara Üniversitesi.
22. Erdoğan, B. (2003). Denetim Odağı ve Ön Bilgi Düzeyinin Öğrencilerin Öğretim Materyalini Kontrol Tercihlerine Etkisi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2 (3), 31-46
23. Yanılmaz, B. (1999). *Öğretmen Adaylarında Denetim Odağının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
24. Şahin, S., Kıralp, Y. Dinçyürek, S., Karagülmez, Ç. (2006). *The Impact of Epistemological Beliefs on the Academic Achievement of Psychological Counseling Undergraduate Students with Different Learning Styles*. VIII. Uluslararası Eğitim Kongresi. Atina, Atina Eğitim ve Araştırmalar Enstitüsü.